

Současné poznatky o malakofauně PR Čepičná u Sušice

Present knowledge to the mollusc fauna of the Čepičná Nature Reserve near Sušice

Libor Dvořák^{1,*} & Radovan Sloup²

¹Správa NP a CHKO Šumava, oddělení ochrany přírody,
Sušická 399, CZ-34192 Kašperské Hory, Česká republika

²Nádražní 357, CZ-34201 Sušice, Česká republika

*libor.dvorak@npsumava.cz

Abstract

Authors summarise results of investigation of mollusc fauna of the Čepičná Nature Reserve near Sušice, southwest Bohemia. From 1890s up to the present, 51 snail species were found in the territory of the reserve. The top parts of the reserve are forested and inhabited by typical mollusc fauna of those biotopes (including sensitive species as *Platyla polita*, *Vertigo alpestris* or *Causa holosericea*). The southern parts of the reserve comprise open xerophilous habitats with the typical species as *Xerolenta obvia*, *Vallonia excentrica* and *Cochlicopa lubricella*. Records of molluscs from two abandoned galleries are summarised too.

Key words: molluscs, habitats, list of species, limestone, galleries, SW Bohemia

Úvod

Se vzrůstajícím zájmem společností o těžbu vápence v zájmovém území SV od města Sušice vyvstala potřeba podrobného průzkumu flóry i fauny na nejhroženějších lokalitách. Jednou z těchto lokalit je mimo jiné i území přírodní rezervace Čepičná. Systematicky zde byla zkoumána pouze fauna motýlů a rovnokřídlého hmyzu. Předkládaná studie o malakofauně je tak dalším kamínkem do mozaiky přispívající k poznání poměrů této mimořádně atraktivní oblasti.

Malakofauně sušicko-horažďovických krystalických vápenců byla až dosud věnována pouze okrajová pozornost. Širší okolí Sušice propátral koncem 19. století KUBES (1892), rezervaci Pučanka se věnoval LOŽEK (1959). V posledních letech vzrostl zájem o tuto oblast, výsledkem je zatím jediná ucelená publikovaná studie (HLAVÁČ 2001). Nástin malakologických poměrů na Čepičně publikoval SLOUP (1997).

POPIS ÚZEMÍ

Přírodní rezervace Čepičná se rozkládá okolo kót Čepičná (671 m n.m.) a Chanovec (555 m n.m.), asi 6–7 km SV od centra města Sušice. Celé území rezervace leží v mapovacím čtverci 6747.

Území mezi Sušicí a Horažďovicemi náleží do pestré skupiny moldanubika – jádrové zóny Českého masivu. Stratigraficky jde zřejmě o mladší část moldanubika, krystalické vápence

moldanubika bývají dokonce korelovány s devonskou vápencovou sedimentací Barrandienu. Vrcholy Čepičná a Chanovec tvoří společně SV–JZ protažený hřbet mezi Budčticemi a Čepičcemi. Vlastní okolí vrcholu Chanovec je tvořeno šedobílým krystalickým vápencem, jehož poloha je desítky, místy až stovky metrů mocná, a leží v okolních sillimanit-biotitických migmatitizovaných pararulách až migmatitech. Poloha vápence se táhne na vzdálenost skoro 4 km, jednak k SV, jednak k JZ k Čepičně. Míjí však vrcholovou část Čepičně a buduje její JV svah, kde byl vápence těžen ve dvou velkých lomech. Vlastní vrchol poslední jmenovaného kopce je tvořen již zmíněnými rulami a migmatity. SZ svah Čepičně se vyznačuje výskytem mnohem menších ale více četných vložek krystalického vápence. Tato asymetrická pozice vápence ve hřbetu Čepičně je způsobena úklonem jeho vrstev k SZ a pokročilejší erozí směrem od Otavy. Nejjihnější část popisovaného hřbetu, nazývaná také jako Svat, je protkána ZSZ–VJV směřujícími žilami tmavošedého bazického dioritového porfyru.

V severovýchodní a východní části rezervace se na výchozech pararul a vápenců nalézá převážně bukový porost (lokality 8 a 11, viz dále) s vtrošenými hlchy, lískami a břízami, zatímco v okolí kóty Čepičná a na severním svahu převažují smíšené porosty se smrkem a jedlí (lokality 1 a 2). Tato část rezervace je botanicky stabilní s porosty zimostrázku, jaterníku a bažanky. Příznačné jsou okrotice (*Cephalanthera rubra*, *C. alba*), kruštíky (*Epipactis atrorubens*, *E. latifolia*), vemeníky (*Platanthera* sp.) a pestré travní porosty. Děle než čtvrtstoletí se druhové spektrum výrazněji nemění (viz VANĚČEK 1963 a nepubl. data z roku 1968). Jižní a jihozápadní svahy jsou porostlé výslunnými bory a doubravami, v jejichž podrostu se uplatňují *Cardaminopsis arenosa*, *Ajuga genevensis*, *A. chamaepitys*, *Asplenium ruta-muraria*, *Saxifraga* sp., *Polýgala amara*, *P. comosa*, *Tragopogon* sp. apod. V nejjihnějších částech rezervace jsou tyto porosty lemovány pionýrskými dřevinami, jako jsou vrby, osíky, břízy a jeřáby, nejmarkantnější je tento jev v okolí dvou opuštěných lomů (lokality 3 a 6). Zcela odlišné podmínky nabízí jihovýchodní okraj, kde se nachází vápencová křovinatá step s výrazně xerothermními dřevinami jako je dříví, jehlice nebo zimolez pýřitý (lokality 4). Z trav jsou hojně kostřavy (*Festuca* sp.) a svečpy (*Bromus* sp.). Typickými bylinami jsou zde jahodníky (*Fragaria* sp.), svízele (*Galium* sp.), koží brada (*Tragopogon* sp.), třezalka (*Hypericum* sp.) a mochny (*Potentilla* sp.). Botanická data byla excerpována z VANĚČEK (1963 a nepubl. data z roku 1968).

PŘEHLED PUBLIKOVANÝCH ÚDAJŮ

Prvním malakologem, který se věnoval okolí Sušice, byl P.A. Kubeš; z Čepičně udává pouze druh *Cochlodina laminata* (KUBEŠ 1892). Poté lokalitu navštívil V. Ložek, souhrnnou studii nepublikoval, ve svých jednotlivých pracích zmiňuje z Čepičně pouze několik druhů: *Pupilla muscorum* (LOŽEK 1948a), *Petasina unidentata* (LOŽEK 1948b, 1959), *Isognomostoma isognomostomos* (LOŽEK 1959) a *Xerolenta obvia* (LOŽEK 1970). Všechny Ložkovy nálezy jsou přehledně uvedeny v Tab. 1. Krátkou exkurzi, při níž našel pouze 5 druhů, podnikl na území rezervace 15. 10. 1997 J. Hlaváč. Jeho data jsou rovněž zahrnuta do Tab. 1. Nálezy několika druhů z posledních let publikoval L. Dvořák, tyto údaje jsou zmíněny v přehledu druhů (DVOŘÁK 1999, DVOŘÁK & HLAVÁČ 2001).

Předběžnou studii o malakofauně PR Čepičná publikoval SLOUP (1997), který uvádí 21 druhů. Jeho data jsou citována a komentována v dalším textu.

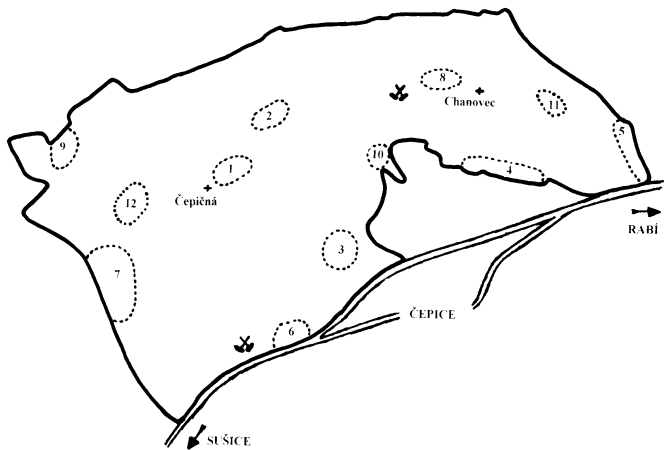
SEZNAM ZKOUMANÝCH LOKALIT

Přehled lokalit je sestaven chronologicky, nejsou do něho zahrnuty drobné sběry Dvořáka z předchozích let, při kterých bylo zjištěno pouze malé množství druhů. Zkratky za daty ná-

Tabulka 1. Nepublikované nálezy měkkýšů na Čepičné. VL1 – jižní okraj lesa, V. Ložek, 15. 9. 1947; VL2 – lesní skalky pod vrcholem po severní straně, V. Ložek, 15. 9. 1947; JH – bez lokalizace, J.Č. Hlaváč, 15. 10. 1997.

Table 1. Unpublished records of molluscs at Čepičná. VL1 – southern margin of a forest, V. Ložek, 15 Sep 1947; VL2 – forest rocky formations under northern side of the top, V. Ložek, 15 Sep 1947; JH – without localisation, J.Č. Hlaváč, 15 Oct 1997.

VL1	VL2	JH
<i>Pupilla muscorum</i>	<i>Cochlodina laminata</i>	<i>Cochlodina laminata</i>
<i>Xerolenta obvia</i>	<i>Clausilia dubia</i>	<i>Monachoides incarnatus</i>
<i>Helicigona lapicida</i>	<i>Petasina unidentata</i>	<i>Isognomostoma isognomostomos</i>
<i>Cepaea hortensis</i>	<i>Monachoides incarnatus</i>	<i>Helicigona lapicida</i>
	<i>Isognomostoma isognomostomos</i>	<i>Helix pomatia</i>
	<i>Causa holosericea</i>	

Obr. 1. Rozmístění studovaných lokalit na území PR Čepičná.

Fig. 1. Position of sites studied on the territory of the Čepičná Nature Reserve.

vštevů značí jména sběratelů (LD – Libor Dvořák, RS – Radovan Sloup). Čísla se shodují se zákřesem lokalit na Obr. 1.

1) Holoseč v převážně smrkovém lese na severním svahu Čepičné, sběr na spáleništi, 24. 5. 1998, LD.

2) Smrkový les s hustým podrostem mezi Čepičnou a Chanovcem, severní svah, sběr pod padlými kmeny a u úpatí skalek + prosev z výplně skalky, 29. 4. 1999, LD & RS.

- 3) Vápencový lom u Čepic, sběr na skalách, na dně lomu, v suti a v křovinách (především vrba jíva), 29. 4. 1999, LD & RS; prosev z úpatí stěny lomu, 16. 10. 2002, LD.
- 4) Vápencová step nad Čepicemi, sběr pod kameny + prosev z výplně zídky, 23. 6. 1999, LD & RS.
- 5) Stará kamenná zídka u lesa, smíšený okrajový porost lesa, východní okraj Chanovce, sběr u úpatí zídky a v podrostu, 23. 6. 1999, LD & RS.
- 6) Malý vápencový lom u Čepic sloužící jako skládka, sběr na dně lomu a pod tlejícími prkny, kartony apod., 23. 6. 1999, LD & RS; 10. 8. 2000, LD; 17. 9. 2002, LD.
- 7) Smíšený les (smrk, buk) na západním okraji Čepičné, sběr pod padlými kmeny a v pařezech, 20. 7. 1999, LD & RS.
- 8) Skály ve smíšeném lese v okolí kóty Chanovec, sběr ve skalních štěrbinách a na úpatí skalek, bohatá vegetace (bažanka, svízel vonný), 15. 9. 1999, LD; 16. 10. 2002, LD.
- 9) Vlhká část lesa (smrčina) a okolí mokřiny na severozápadním svahu Čepičné, sběr pod padlými kmeny a kameny, 9. 8. 2000, LD.
- 10) Vlhké koryto občasného toku na jižním svahu Čepičné, prosev opadanky pod buky, 17. 9. 2002, LD.
- 11) Bukový les na SV části hřbetu Chanovce, sběr + prosev pod skalami s bohatší vegetací (mechorosty, bažanka), 24. 9. 2002, LD.
- 12) Odlesněný svah v Z části rezervace, xerothermní vegetace na vápencové drovině, sběr + prosev pod kládami a na úpatí vápencových výchozů, 24. 9. 2002, LD.

PREHLED ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ

Pro následující přehled byl použit systém v JURÍČKOVÁ et al. (2001). Za latinským jménem druhu je uvedeno české jméno podle PFLEGER (1999), kategorie ohrožení podle JURÍČKOVÁ et al. (2001) a ekologická skupina podle LISICKÝ (1991). Následuje komentář k výskytu v rezervaci a číselný seznam lokalit; písmenné zkratky se vztahují k publikovaným datům – S: SLOUP (1997), D: DVORÁK (1999) a DH: DVORÁK & HLAVÁČ (2001).

- Platyla polita* (Hartmann, 1840) – jehlovka hladká; VU, 1
Zaznamenána pouze v hřebenové partii na lokalitě č. 2 v jediném exempláři.
- Carychium tridentatum* (Risso, 1826) – síměnka trojzubá; LC, 8
Nalezena pouze na hřebeni na lokalitě č. 11.
- Cochlicopa lubrica* (O.F. Müller, 1774) – oblovka lesklá; LC, 7
Tento druh uvádí SLOUP (1997), novějším průzkumem nezjištěna, a to ani v prosevech.
- Cochlicopa lubricella* (Porro, 1838) – oblovka drobná; LC, 6
Hojný druh na stepi na jižním svahu Čepičné a v přilehlém lomu (lokality č. 4 a 3).
- Truncatellina cylindrica* (A. Férussac, 1807) – drobnička válcovitá; LC, 5
Na suchých otevřených stanovištích, ojediněle proniká i do zapojeného lesního porostu; lokality: S, 3, 4, 11.
- Vertigo pusilla* O.F. Müller, 1774 – vrkoč lesní; NT, 1
Pouze v hřebenové partii na lokalitách č. 2 a 11.
- Vertigo substriata* (Jeffreys, 1833) – vrkoč rýhovaný; NT, 8
Pouze v hřebenové partii na lokalitě č. 2.
- Vertigo alpestris* Alder, 1838 – vrkoč horský; VU, 7

Pouze v hřebenové partii na lokalitách č. 2, 8 a 11. Ze zástupců rodu *Vertigo* je tento druh nejhojnější.

9. *Pupilla muscorum* (Linné, 1758) – zrnovka mechová; NT, 5

Velmi hojná na stepi na lokalitě č. 4.

10. *Vallonia costata* (O.F. Müller, 1774) – údolníček žebernatý; LC, 5

Na otevřených stanovištích; lokality č. 3 a 4.

11. *Vallonia pulchella* (O.F. Müller, 1774) – údolníček drobný; LC, 5

Na otevřených stanovištích; lokality: S, 3, 4. Hojnější než předešlý druh.

12. *Vallonia excentrica* Sterki, 1892 – údolníček šikmý; NE, 5

Na otevřených stanovištích; lokality č. 3 a 6.

13. *Ena montana* (Draparnaud, 1801) – hladovka horská; NT, 1

Nalezena pouze na S svahu Čepičné (lokalita č. 1).

14. *Merdigera obscura* (O.F. Müller, 1774) – hladovka chlumní; LC, 1

Udávána SLOUPEM (1997), novým průzkumem nezjištěna.

15. *Cochlodina laminata* (Montagu, 1803) – vřetenovka hladká; LC, 1

Hojná po celém území rezervace, přednost zde dává porostům s listnáči a skalnatým partiím.

Lokality: S, 1, 2, 3, 5, 6, 8.

16. *Macrogastra plicatula* (Draparnaud, 1801) – řasnatka lesní; NT, 1

Žije v hřebenové partii lesa na lokalitách č. 2 a 8.

17. *Clausilia dubia* Draparnaud, 1805 – závornatka drsná; LC, 7

Žije v hřebenové partii lesa na lokalitách č. 2, 8 a 11, je zde početně o něco vzácnější než předchozí.

18. *Alinda biplicata* (Montagu, 1803) – vřetenatka obecná; LC, 2

Poměrně hojný druh v lesních partiích i lomech; lokality: S, 1, 2, 3, 8, 11.

19. *Punctum pygmaeum* (Draparnaud, 1801) – boděnka malinká; LC, 7

Roztroušeně po celém území rezervace jak v zalesněných, tak v otevřených partiích na lokalitách č. 2, 3, 4, 8, 10, 11 a 12.

20. *Discus rotundatus* (O.F. Müller, 1774) – vrásenka okrouhlá; LC, 2

Běžný v suti a trouchnivějícím dřevě po celé rezervaci; lokality: S, D, 2, 3, 4, 7, 11.

21. *Zonitoides nitidus* (O.F. Müller, 1774) – zemounek lesklý; LC, 9

Z území rezervace uváděn SLOUPEM (1997), nově nezjištěn. Ve studovaném území se nenachází vhodný biotop pro tento druh; původní sběr byl revidován, přičemž byla potvrzena správnost determinace (L. Dvořák et M. Horskák).

22. *Euconulus fulvus* (O.F. Müller, 1774) – kuželík drobný; LC, 7

Poměrně běžný na různých biotopech po celé rezervaci; lokality: 2, 3, 4, 6, 8, 11.

23. *Vitrina pellucida* (O.F. Müller, 1774) – skleněnka průsvitná; LC, 7

Roztroušeně na zastíněných stanovištích; lokality: S, 2, 3, 6, 8.

24. *Semilimax semilimax* (J. Férussac, 1802) – slimáček táhlý; LC, 2

V zalesněných částech rezervace hojný, zjištěn na lokalitách č. 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 12.

25. *Eucobresia diaphana* (Draparnaud, 1805) – slimáčnice průhledná; LC, 1

Udávána SLOUPEM (1997), novým průzkumem se jí podařilo objevit pouze ve štole na jižním svahu Chanovce.

26. *Vitrea crystallina* (O.F. Müller, 1774) – skelníčka průhledná; LC, 2

Pouze v hřebenové partii na lokalitách č. 2 a 11. Dodatečně byla determinována L. Dvořákem i v původním Sloupevě materiálu.

27. *Aegopinella pura* (Alder, 1803) – sítovka čistá; LC, 1

Zjištěna v lesním komplexu na lokalitách č. 2, 7, 10 a 11.

28. *Aegopinella minor* (Stabile, 1864) – sítovka suchomilná; LC, 2

Jeden z dominantních druhů rezervace a to jak počtem jedinců, tak počtem nálezů. Žije v lesích, lomech i na stepi. Lokality: S, D, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11.

29. *Perpolita hammonis* (Ström, 1765) – blyštivka rýhovaná; LC, 7

Překvapivě vzácný druh na území rezervace. Nalezena pouze na lokalitě č. 3.

30. *Oxychilus cellarius* (O.F. Müller, 1774) – skelnatka drnová; LC, 7

Z rezervace uváděna SLOUPEM (1997) dokonce ze 6 stanovišť. současným průzkumem se podařilo její výskyt doložit pouze ve vápencové štole na jižním svahu Čepičné (DVOŘÁK 1999). Otázkou je, zda není tento druh vytlačován příbuzným *O. draparnaudi*.

31. *Oxychilus draparnaudi* (Beck, 1837) – skelnatka západní; LC, 7

Na území rezervace žije v obou vápencových lomech v jižní části rezervace (lokality 3, 6; publikováno v DH).

32. *Limax maximus* Linné, 1758 – slímák největší; LC, 7

Žije pouze ve vápencové štole na jižním svahu Čepičné, data jsou publikována v D a DH.

33. *Limax cinereoniger* Wolf, 1803 – slímák popelavý; LC, 2

Běžný v zalesněných částech rezervace; lokality: S, D, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 12.

34. *Malacolimax tenellus* (O.F. Müller, 1774) – slímák žlutý; LC, 1

Zjištěn v lesnatých částech rezervace na stanovištích s vyšším podílem listnáčů; lokality č. 5, 7, 9 a 12.

35. *Lehmanna marginata* (O.F. Müller, 1774) – podkornatka žíhaná; LC, 1

Dostí vzácně v lesnatých částech; lokality: D, 2.

36. *Deroceras agreste* (Linné, 1758) – slímáček polní; LC, 7

Nalezen ve vápencovém lomu v jižní části rezervace (lokality č. 6, publikováno v DH).

37. *Deroceras reticulatum* (O.F. Müller, 1774) – slímáček sítkovaný; LC, 7

Nalezen ve vápencovém lomu v jižní části rezervace a v mokřině na SV rezervace (lokality č. 6 a 9, publikováno v DH).

38. *Arion rufus* (Linné, 1758) – plzák lesní; LC, 7

Z území rezervace uváděn SLOUPEM (1997), novým průzkumem nezjištěn.

39. *Arion subfuscus* (Draparnaud, 1805) – plzák hnědý; LC, 2

Poměrně hojný v lesnatých partiích; lokality: S, D, 2, 7, 8, 9.

40. *Arion silvaticus* Lohmander, 1937 – plzák hajní; LC, 1

Nalezen pouze dvakrát v lese na lokalitách č. 2 a 7.

41. *Fruticicola fruticum* (O.F. Müller, 1774) – keřovka plavá; LC, 2

Hojná na stepi i v obou lomech v jižní části rezervace, běžně proniká i dovnitř lesního komplexu; lokality: 2, 3, 4, 5, 6, 8.

42. *Trichia hispida* (Linné, 1758) – srstnatka chlupatá; LC, 7

Nalezena v lese na lokalitách č. 1 a 5, které jsou víceméně ovlivněny lidskou činností a v hřebenové partii na lokalitě č. 11.

43. *Petasina unidentata* (Draparnaud, 1805) – chlupatka jednozubá; NT, 1

Po celé rezervaci běžná v lesním komplexu; lokality: S, 1, 2, 5, 8, 9, 11, 12.

44. *Xerolenta obvia* (Menke, 1828) – suchomilka obecná; LC, 4

Silně přemnožený druh na stepi v jižní části rezervace (lokality č. 4), odkud proniká na okolní lokality (č. 3 a 5).

45. *Monachoides incarnatus* (O.F. Müller, 1774) – vlahovka narudlá; LC, 2

Velice hojná po celém území rezervace s výjimkou, kterou tvoří step; lokality: S, D, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

46. *Arianta arbustorum* (Linné, 1758) – plamatka lesní; LC, 2

Ve vlhčích a stinných částech rezervace na lokalitách č. 1, 5, 6 a 9.

47. *Helicigona lapicida* (Linné, 1758) – skalnice kýlnatá; LC, 7

Běžná jak v lesích, tak na otevřených stanovištích, podmínkou je skalnatý podklad; lokality: S, D, 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11.

48. *Isognomostoma isognomostomos* (Schröter, 1784) – zuboústka trojzubá; LC, 1

Nalézána hojně v zalesněných částech rezervace; lokality: S, 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11.

49. *Causa holosericea* (Studer, 1820) – aksamítka plochá; NT, 1

Na severním úbočí Čepičné ji v roce 1947 zaznamenal Ložek (viz Tab. 1), novým průzkumem nebyla doložena.

50. *Cepaea hortensis* (O.F. Müller, 1774) – páskovka keřová; LC, 2

Všude velmi hojná; lokality: S, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12. Na lokalitě č. 8 byl nalezen jedinec s průsvitnou ulitou.

51. *Helix pomatia* Linné, 1758 – hlemýžď zahradní; LC, 2

Široce rozšířen po celé rezervaci, indiferentní k podkladu, biotopu i zastínění; lokality: S, D, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12.

ROZBOR MALAKOFAUNY

Na území PR Čepičná bylo dosud zjištěno 51 druhů měkkýšů. Novodobým průzkumem se nepodařilo zjistit 4 druhy, které udává SLOUP (1997); správnost determinace všech druhů (*Arion rufus*, *Merdigera obscura*, *Cochlicopa lubrica* a *Zonitoides nitidus*) byla ověřena. Zmíněné druhy mají zřejmě na území rezervace jen slabé populace na vhodných mikrostanovištích; otázkou zůstává poněkud záhadný nález *Z. nitidus* vzhledem k absenci jim preferovaných biotopů v rezervaci. Dalším druhem, který se nově nepodařilo doložit, je *Causa holosericea* zaznamenaná zde před více než půl stoletím Ložkem.

Lokalita se skládá téměř výhradně z druhů mezofytika (sensu LOŽEK 2000), zcela chybějí vůdčí druhy oreofytika. Malakofauna je však obohacena dvěma druhy typickými pro termofytikum, kterými jsou *Xerolenta obvia* a *Oxychilus draparnaudi*. První z těchto druhů je dosud velmi hojný na některých vápencových čočkách v Pošumaví; *O. draparnaudi* byl původně striktně synantropním druhem, který v posledních desetiletích proniká do volné přírody a na území PR Čepičná se ve vápencových lomech zapojil do společenstva tvořeným například druhy *Semilimax semilimax*, *Cochlodina laminata*, *Aegopinella minor*, *Euconulus fulvus*, *Fruticicola fruticum* nebo *Monachoides incarnatus*.

Tabulka 2. Procentuální zastoupení druhů v ekologických skupinách: podle LISICKÝ (1991), upraveno.
Table 2. The percentage representation of mollusc species in an ecological groups; according to LISICKÝ (1991), adapted.

1	přísně lesní druhy	forest species	27 %
2	převážně lesní druhy	predominantly forest species	24 %
4	stepní druhy	steppe species	2 %
5	druhy otevřených stanovišť	species of open habitats	10 %
6	suchomilné druhy	species of dry habitats	2 %
7	euryvalentní druhy	species of mesic habitats	29 %
8	vlhkomilné druhy	species of damp habitats	4 %
9	druhy s vysokými nároky na vlhkost	species of wetlands	2 %

Malakofaunu PR Čepičná lze rozdělit na dvě zcela odlišná společenstva. První společenstvo obývá hřebenové partie Čepičné a Chanovce a je charakterizováno výskytem citlivých lesních druhů *Platyla polita*, *Vertigo pusilla*, *V. alpestris*, *V. substriata*, *Ena montana*, *Macrogastra plicatula*, *Isognomostoma isognomostomos*, *Causa holosericea* či *Petasina unidentata*, které indikují přirozená lesní stanoviště. Bohatost lesního společenstva dokresluje přítomnost *Clausilia dubia*, *Aegopinella pura*, *Arianta arbustorum*, *Carychium tridentatum* a také 6 lesních druhů nahých plžů. Všechny z těchto druhů náleží do ekologických skupin 1, 2 a 7 (viz Tab. 2). *V. substriata* a *C. tridentatum* do skupiny 8; vlhkomilné druhy skupin 3 a 9 nejsou zastoupeny. Směrem na sever, východ a západ od tohoto hřebene je společenstvo měkkýšů chudší o většinu z výše uvedených druhů.

Druhé společenstvo obývá křovinatou step na jižním svahu Čepičné a Chanovce a dva vápencové lomy nacházející se východně od stepi. Zde dominují druhy otevřených stanovišť, jakými jsou *Xerolenta obvia*, *Pupilla muscorum*, *Cochlicopa lubricella*, *Truncatellina cylindrica*, *Vallonia costata*, *V. pulchella* a *V. excentrica*, které náležejí do ekologických skupin 4, 5 a 6 (viz Tab. 2). K těmto druhům v lomech přistupují ruderalní druhy *Oxychilus draparnaudi*, *Deroceras reticulatum* a *D. agreste*.

Na různých stanovištích byly zjištěny druhy *Cochlodina laminata*, *Alinda biplicata*, *Punctum pygmaeum*, *Discus rotundatus* a *Euconulus fulvus*, běžnými po celé rezervaci jsou *Fruticicola fruticum*, *Monachoides incarnatus*, *Helicigona lapicida*, *Cepaea hortensis* a především *Aegopinella minor* a *Helix pomatia*.

Z hlediska celorepublikového ohrožení (JUŘÍČKOVÁ et al. 2001), patří většina druhů rezervace mezi málo dotčené (39 druhů). *Vallonia excentrica* je řazen mezi druhy nevyhodnocené. Ochranařsky významnějších je 7 druhů řazených do kategorie blízký ohrožení (*Vertigo pusilla*, *V. substriata*, *Pupilla muscorum*, *Ena montana*, *Macrogastra plicatula*, *Petasina unidentata*, *Causa holosericea*) a především 2 citlivé lesní druhy (*Vertigo alpestris* a *Platyla polita*) řazené mezi zranitelné. Většina z těchto 9 druhů jsou indikátory původních lesních porostů, pouze *P. muscorum* je mizející druh otevřených stanovišť.

MĚKKÝŠI VE ŠTOLÁCH NA ÚZEMÍ REZERVACE

Měkkýši společenstva podzemních prostor představují natolik specifický fenomén, že je záhodno věnovat jim samostatný oddíl. Některá data ze sledovaných štol již byla publikována v DVORÁK (1999) a DVORÁK & HLAVÁČ (2001).

Malá štola nacházející se pod hřebenem Chanovce hostí celkem 10 druhů lesních plžů, kteří žijí i v jejím okolí. Přestože jsou mezi nimi druhy nalézané pravidelně i v jiných štolách

Tabulka 3. Přehled druhů zjištěných ve štolách na území rezervace. První číslo značí počet nálezů na lokalitě, druhé číslo počet nalezených jedinců.

Table 3. List of species found in the galleries at the reserve. The first number means number of findings on a locality, the second means number of specimen found here.

druh/species	lokality/locality	Chanovec	Čepice
<i>Discus rotundatus</i>		4/9	–
<i>Eucobresia diaphana</i>		2/2	–
<i>Aegopinella minor</i>		1/1	–
<i>Oxychilus cellarius</i>		–	16/37
<i>Limax maximus</i>		–	4/4
<i>Limax cinereoniger</i>		5/9	13/23
<i>Lehmannia marginata</i>		1/1	3/3
<i>Arion subfuscus</i>		2/3	3/3
<i>Monachooides incarnatus</i>		3/6	–
<i>Helicigona lapicida</i>		4/5	1/1
<i>Isognomostoma isognomostomos</i>		2/2	–
<i>Helix pomatia</i>		1/1	1/1

(*L. cinereoniger*, *H. lapicida*, *D. rotundatus* nebo *H. pomatia*), není frekvence jejich nálezů častá.

O něco typičtější faunu podzemních prostor hostí štola v Čepicích, kde bylo dosud nalezeno 7 druhů plžů (Tab. 3). K druhům, nalézáným pravidelně v těchto prostorách, patří *Limax cinereoniger*, *L. maximus* a *Helix pomatia* (DVOŘAK 1999). Poměrně atypický je nález téměř depigmentovaného jedince *Arion subfuscus* 49 m hluboko ve štole. Naopak dosti charakteristický je výskyt *Oxychilus cellarius*, který zde bývá nalézán pravidelně a často velmi hluboko ve štole (až 69 m). Tato populace má o poznání světlejší zbarvené tělo, než jak je obvyklé u běžných populací *O. cellarius*. Oba fakty podporují RIEDELOVO (1996) zařazení druhu *O. cellarius* mezi troglofilní druhy. Ve střední Evropě patří k nejběžnějším druhům v jeskyních (RIEDEL 1996) a také v Pošumaví se v jeskyních a štolách vyskytuje poměrně pravidelně (DVOŘAK 1999 a nepubl. data).

ZÁVĚRY

Na území PR Čepičná bylo dosud nalezeno 51 druhů plžů, což je fakt, který ji řadí mezi nejbohatší lokality v okolí a plně ospravedlňuje přísnou ochranu celého území. Pro srovnání: z nedaleké PR Pučanka uvádí LOZEK (1959) jen 13 druhů, mezi kterými chybí všechny významné druhy známé z Čepičné.

Bohaté je především lesní společenstvo rezervace, významné je ale též obohacení o druhy otevřené krajiny až stepí, ze kterých chybí pouze některé citlivé druhy známé z okolí (*Chondrula tridens*, *Cecilioides acicula* nebo *Vertigo pygmaea*). Za nejcennější části rezervace můžeme označit hřebenové partie (především Chanovec, ale i Čepičné) a samozřejmě step v jižní části rezervace.

Výsledky získané studiem malakofauny jen potvrzují výjimečnost PR Čepičná jako refugia vzácných a významných druhů bezobratlých živočichů. Byly zde zjištěny např. významné druhy rovnokřídleho hmyzu *Barbitistes constrictus*, *Chorthippus vagans* a *Nemobius sylvestris* (HOLUŠA 1999), vzácný stepní vrubounovitý brouk *Sisyphus schaefferi* (DVOŘAK in TYR 1997), cikáda *Cicadetta montana* (L. DVOŘAK – nepubl. data) a celá řada vzácných druhů motýlů (†L. HAVEL – nepubl. data).

Veškeré výsledky získané dosavadním průzkumem plně ospravedlňují status Čepičné jako přírodní rezervace a je třeba i do budoucna ochránit tuto nesmírně cennou lokalitu před nepřipadnými nežádoucími vlivy společnosti pro těžbu vápence.

Poděkování. Autoři by rádi vyslovili dík V. Ložkovi (Praha) a J.C. Hlaváčovi (ČGÚ Praha) za poskytnutí jejich nepublikovaných dat a V. Turkovi (Budějovice) za všestrannou pomoc při terénním výzkumu. Poděkování patří též J. Babůrkovi (ČGÚ Praha) za geologický popis lokality.

LITERATURA

- DVORAK L., 1999: Malakofauna sklepu, štol a jeskyní západních Čech a oblasti Šumavy. *Silva Gabreta*, 3: 141–154.
- DVORAK L. & HLAVAC J.Č., 2001: Nástin rozšíření vybraných ruderálních a synantropních druhů plžů (Gastropoda) v oblasti Šumavy a Pošumaví. *Silva Gabreta*, 6: 183–197.
- HLAVAC J.Č., 2001: Rabí a Prácheň – významné měkkýšší lokality ve středním Pootaví (Západní Čechy, okr. Klatovy). *Erica*, 9: 99–109.
- HOLÝSA J., 1999: Výsledky faunistického průzkumu sarančí (Orthoptera: Caelifera), kobylek (Orthoptera: Ensifera) a švábu (Dipteroptera: Blattodea) na území Šumavy a na několika lokalitách Šumavského podhůří. *Silva Gabreta*, 3: 123–140.
- JURICKOVÁ L., HORSÁK M. & BERAN L., 2001: Check-list of the molluscs (Mollusca) of the Czech Republic. *Acta Societatis Zoologicae Bohemiae*, 65: 25–40.
- KUBES P.A., 1892: Měkkýšší okolí sušického. *Věstník školský pro okresy Strakonický a Sušický*, 1, 5: 25, 10: 55–56.
- LOZEK V., 1948a: Přehled československých druhů rodu *Pupilla* Leach. *Časopis Národního Muzea*, oddíl přírodovědný, 117: 32–49.
- LOZEK V., 1948b: *Prodromus českých měkkýšů*. Matice česká, Orbis, Praha, 188 pp.
- LOZEK V., 1959: Měkkýšší rezervace Pučanka u Hejné. *Ochrana přírody*, 14: 90–91.
- LOZEK V., 1970: Stepní plži *Chondrula tridens* (Müller) a *Helicella obvia* (Hartmann) v jižních Čechách. *Sborník Jihočeského Muzea v Českých Budějovicích*, přírodní vědy, 10: 73–79.
- LOZEK V., 2000: Termofytikum–mezofytikum–oreofytikum a měkkýšší. *Živa*, 48: 177–179.
- LISICKÝ M.J., 1991: *Mollusca Slovenska*. Veda, Bratislava, 341 pp.
- PELEGER V., 1999: *České názvy živočichů III. Měkkýšší (Mollusca)*. Národní muzeum, Praha, 112 pp.
- RIEDEL A., 1996: Die in West-Paläarktıs unterirdisch lebenden Zonitidae sensu lato (Gastropoda, Stylommatophora). *Fragmenta faunistica*, 39, 24: 363–390.
- SLOUP R., 1997: Stručný přehled stavu malakofauny v připravované rezervaci Čepičná – Chanovec (okr. Klatovy). *Erica*, 6: 67–72.
- TYR V., 1997: Příspěvek k faunistice brouků nadčeledi Scarabaeoidea (Coleoptera) Čech, Moravy a Slovenska. *Klapalekiana*, 33: 239–247.
- VANEČEK J., 1963: Rostlinstvo sušicko-horažďovických vápenců. *Preslia*, 32: 162–178.